

บ้านบางปู

ในอดีต คนในแผ่นดิน มีเพียงคนที่บ้านบางปูและคนจากบ้านกรือเช่าเท่านั้นที่ประกอบอาชีพประมงในอ่าวปัตตานี ส่วนหมู่บ้านอื่นๆ ในละแวกเดียวกัน เช่น โต๊ะโสม ป่าระ จะออกทำประมงในอ่าวไทย มีเพียงไม่กี่ครอบครัวที่ไม่ได้ทำประมงแต่ทำปลาแห้งและเลี้ยงเป็ดและทำนาเกลือโดยอาบาน้ำจากคลองบางปู

ปัจจุบันไม่มีการทำนาเกลือแล้ว เนื่องจาก น้ำในคลองมีความเค็มไม่เป็นตามคุณภาพ ทั้งคุณรุ่นใหม่หันไปทำงานอย่างอื่น เจ้าของให้เช่าหรือขายนาเกลือที่เป็นคนบ้านปูด้วยกันไปทำประโยชน์อย่างอื่น เช่น ปลูกบ้านและทำนากุ้ง

จากในอดีตประมาณ ๓๐ ปี บ้านบางปูเคยเป็นแหล่งของปูดำ เวลานำทะลุน้ำ ชาวบ้านไม่ต้องใช้อุปกรณ์ดักปูอะไรมาก เพียงเอาไม้ไปในป่าหรือใต้ถุนบ้านแล้วรอจับหรือตีมาใส่ในปืนน้ำมันก็ได้ ใช้รับประทานเท่านั้น ในเวลานั้นคนบ้านปูไม่รู้จักลอบปู (บีโตก)

คนไทยพุทธ บ้านกะดี มาจับปูด้วย บีโตก คนบ้านปูได้เรียนรู้จากคนกะดีเหล่านั้น ต่อมาทำให้บ้านบ้านปูเป็นหมู่บ้านที่ใช้ บีโตก มากที่สุดในบรรดาหมู่บ้านรอบอ่าวปัตตานีจนถึงปัจจุบัน

คลองบางปูในอดีตลึกมาก เรือโทาง กากบาทอ สามารถเข้ามาจอดเพื่อเอาไม้หลวงโอนไปทำ ป่าเจ หรือไปน้ำลึกทางอ่าวไทย สาเหตุที่ชาวบ้านเรียกว่า กากบาทอ ที่แปลว่า เรือตานอด เนื่องจากเวลาจะเข้ามาในคลองบางปูต้องมีเรือลากจูงเข้ามาเหมือนคนตานอดที่ต้องอาศัยคนนำทาง

เล่ากันว่า ก่อนสมรรมา โอลครรชั่งที่ ๒ เล็กน้อย เคยมีคนมาจากประเทศญี่ปุ่นเข้ารับอิสลามและแต่งงานกับคนบางปู แต่ไม่มีลูก ชื่อว่ามะยืองปง มีอาชีพปักไม้หลวงโอนจากปากแม่น้ำปัตตานีจนถึงคลองบางปู แต่จะเลือกปักไม้หลวงโอนเฉพาะในบริเวณน้ำที่มีความลึกเท่านั้น ชาวบ้านก็สงสัยอีกว่าเวลาจะออกไปหาปลาในอ่าวต้องนำแท่นปั้ดดวย แต่เวลาลับบ้านไม่เคยเห็นปลาสักตัว

ต่อมามาทางการญี่ปุ่นยกทัพผ่านคลองบางปูโดยแล่นมาตาม ป่าเจ ที่ มะยืองปง ปักเอาไว้ จากนั้นเขาก็หายไป ชาวบ้านคิดว่า มะยืองปง เป็นสายลับของประเทศญี่ปุ่น ป่าเจ ที่ มะยืองปง ปักไว้นั้น ชาวบ้านบางปูทำเป็น ป่าเจ กาก กาก หรือชั้งปลากระพง เพราะปลากระพงจะเข้าไปอยู่ ทำให้คนบางปูบางคนมีอาชีพใหม่ชื่นมาที่ใช้พื้นที่แห่งนี้ คือ อาชีวกรรมป่าเจ กาก กาก หรือหอดแห่ปลากระพง งาชือแก กาก กาก หรือตกปลากระพง

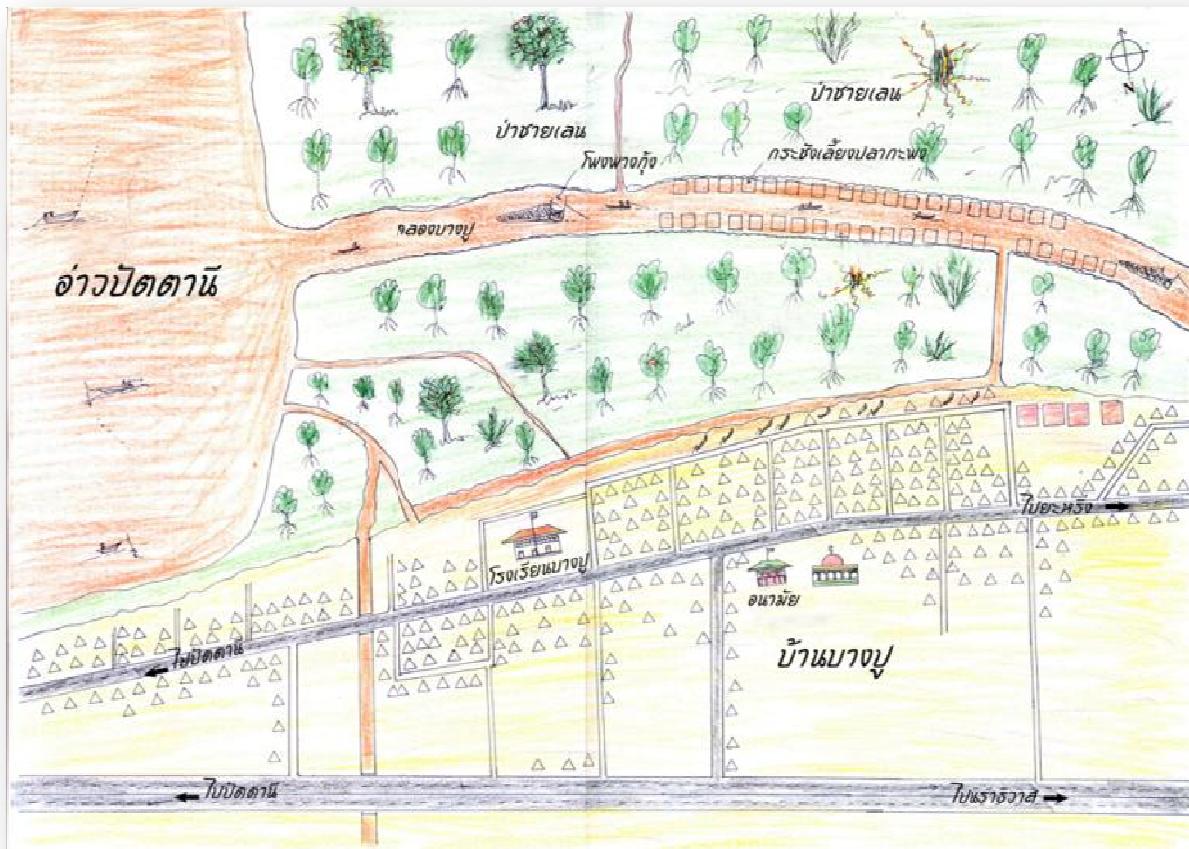
อาชีพที่คนบางปูทำอยู่ก็เหมือนกับคนรอบอ่าวทั่วไป เช่น ปูกระริบ และวงอวนปลากระบอก อวนปลากระบอกพัฒนามา ๓ สมัยด้วยกัน

เริ่มจาก คนกรีอเชะ เรียกว่า นุกกะกอป่อง ใช้การล้อมต้องใช้ลูกเรือประมาณ ๙ – ๕ คนต่อลำ เวลาล้อมปลาเรียบร้อยลูกเรือจะตีกระป่องเพื่อไล่ปลาให้ติดอวน สมัยที่สอง ใช้เรือสองลำแต่จะลดจำนวนลูกเรือเหลือ ๖ คน ใช้วิธีล้อมปลา โดยให้ลูกเรือทั้งสองลำวางอวนเป็นรูปวงกลม ลำหนึ่งไปทางซ้าย อีกลำไปทางขวา ให้อวนทั้งสองลำมาบรรจบกัน อวนแบบที่ ๑ และ ๒ ชาวบ้านรอบอ่าวได้พัฒนาให้เป็นอวนล้อมปลากระบอกสามชั้นในปัจจุบัน ซึ่งจะใช้เรือล้อมแล้วดึงให้ปลาวิ่งไปติดอวน

สมัยที่สาม ใช้เรือลำเดียว คน ๒ คน ลากด้วยคนให้อวนแคนลงฯ ซึ่งเป็นความคิดของคนบางปู จนสามารถทำประมงที่มีพื้นที่น้ำตื้น ได้เป็นเหตุผลที่ชาวบ้านบางปูใช้เรือลำเล็กๆ มาจนถึงปัจจุบัน

บือละหรือ ปีซึ่น น้ำตื้น มีชื่อแตกต่างในพื้นที่ต่างๆ ที่วังโປะ เช่น บือละตามระดือและ วังริมป่าหรือล้อมป่า เพราะในสมัยก่อนป่าไม้หนาแน่นเหมือนปัจจุบัน ป่าจะชื่นมาเป็นหย่อมๆ เวลาจะไปว่าง บือละ ต้องไปในเวลาเย็น ไปฟังเสียงปลาที่อยู่ในป่า เมื่อปลามีลิงจะวาง พอน้ำเริ่มลดปลา ก็จะออกจากป่ามาเข้าในบือละ บือละตามระมูกอลาโจะ วังบือละปิดปากลาโจะ เมื่อน้ำลดลงเต็มที่ ปลาจะออกจากลาโจะแล้ววิ่งเข้าในบือละ ส่วน บือละบือยาสอ ว่างในพื้นที่ทั่วไป

คนสมัยก่อน จะแบ่งปลาให้ชาวบ้านโดยไม่คำนึงถึงตัวเงิน เพราะว่าสัตว์น้ำมีมากกว่าความต้องการ เช่น ชาวบ้านบางคนไปรือที่บือละของคนอื่น เมื่อเข้าของมาจะขอเข้าไปจับปลาและกุ้ง และบางครั้งเข้าของให้เข้าไปจับทั้งๆ ที่ยังไม่ได้ขอ เพราะเข้าของจับปลาไม่หมดจืดลีบะอีก ก็เป็นเครื่องมือจับปลาชนิด ส่วนใหญ่จะได้ปลากระบอก โดยจะใช้เรือเล็กๆ และเตี้ย ยาวประมาณ ๔-๕ เมตร ด้านข้างของเรือติดไม้กระดานทาสีขาวเพื่อคลุมปลา เอตาม่ายกสูงประมาณ ๓๐ เซนติเมตร ตั้งบนไม้ท้าสีขาวเพื่อไม่ให้ปลากระโดดขึ้นเรือ วิธีการจับปลาคือ พายเรือตามกระแสน้ำให้ปลากระโดดขึ้นเรือ

แสดงบ้านบึง

จือลียะลีดี เป็นเครื่องมือจับกุ้งจะใช้เรือค้ำยกัน แต่จะแตกต่างที่ต้องเอา ก้านมะพร้าวหรือเหลามาใช้ ไฝเท่ากับ ก้านมะพร้าวผูกกับข้างเรือให้ส่วนหนึ่งของไฝผอยู่ในน้ำ เพื่อเป็นตัวรับกวนกุ้งให้กระโดดขึ้นบนเรือ

เอกสารย่อของเรื่องน้ำบึงบ้านบึง สมัยก่อน ก็คือ เรื่องส่วนมากเป็นสีดำ เพราะเอายางมะตอยหรือนำมันยางนามาผสมเข้ากับไฟลายมานดให้ละเอียดเป็นสีทรายเรื่อ เพราะบ้านบึงปูอยู่ใกล้กับแม่น้ำ ทางการยะหริ่ง ซึ่งปัจจุบันอยู่ริมถนนด้านในสายยะหริ่ง - บังบุง คนบ้านบึงจะไปขอของมะตอยที่เหลือจากการสร้างถนนจากเจ้าหน้าที่หรือซื้อในราคากลูก ทั้งประทัยดและทำให้เพรียงไม่เก่าเนื้อไม้

บ่อนำดีมของชาวบ้านบึงปูเมื่อประมาณ ๕๐ ปีก่อน มีเพียงบ่อเดียวเท่านั้นและห่างจากหมู่บ้านประมาณ ๓ กิโลเมตร คนทั้งหมู่บ้านใช้ประโภชั่นร่วมกันโดยการรวมกลุ่มไปอาบนำดซึ่งจะให้ผู้หญิงไปเล่ากันว่า ผู้หญิงเวลาจะไปอาบนำดต้องแต่งตัวให้สวยงามพากผู้ชายจะรอจีบอยู่กางทาง

บ่อนำดีมที่มีแห่งเดียว ก็อ บ่อถูวะห์ก็อลอ อยู่ใกล้กับแม่น้ำ ทางการยะหริ่งในปัจจุบัน มีคนรับจ้างหาน้ำขายคนเดียวเป็นผู้ชาย จะขายนำดในราคากลุ่ม ๕๐ ปีน้ำมันก้าดละ ๒๕ สถาก์ แต่โดยทั่วไปสำหรับหน้าที่นี้ ฝ่ายหญิงจะเป็นผู้ไปหาน้ำมาให้ครอบครัวใช้ สำหรับนำดอที่ใช้ทั่วไป เช่น ตีอลาขอถูวะห์ มะแรงนิ อยู่

หน้าบ้านແນນີ ຕື່ອລາມອຄຫວາໜ້າມະກອດເລາະ ອູ້ໄກລື້ກັບໂຮງເຮືນນາງປູໃນປັຈຈຸບັນ ສ່ວນ ຕື່ອລາມອຄຫວາໜ້າມະກອດ ອູ້ຕຽບຄາງໜູ້ບ້ານບຣິເວລນບ້ານນາເສປັຈຈຸບັນ

ບຣິເວລນບ້ານນາງປູທີ່ຕົດກັນອ່າວປັດຕານີ ແຕ່ເຄີມເປັນນາເກລື້ອ ເວລາມຄຸດຄຸນາເກລື້ອເດືອກາ ໃນໜູ້ບ້ານຈະໃຊ້ເປັນທີ່ເລີ່ມຝູ້ຕົກລົງ ເລີ່ມວ່າວ່າ ແຕ່ປັຈຈຸບັນກາລຍເປັນບ້ານ ນາກຸ່ງແລະສູ່ເຫຼົ່າ ສ່ວນພື້ນທີ່ສ່ານາມຂອງໂຮງເຮືນນາງປູ ຂອງປັຈຈຸບັນເຄຍເປັນສ່ານາມສໍາຫັກກາລຍ ເລີ່ມຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ມັນຕຸລູ ດີເກນາຮະ ມະໂຍ່ງ ມັນກາລາງແປ່ງ ຜົ່ງເລີກມາ ປະມາມາລ ۲۵ ປີແລ້ວ ເພຣະກາຣເຫັນມາຂອງໂທຣທັສນ ແຕ່ຍັງຄົງເປັນທີ່ເລີ່ມຝູ້ຕົກລົງຂອງວ້ຍຽນຈົນຄົງປັຈຈຸບັນ

ຄົນບ້ານນາງປູມີທີ່ມາຈາກທີ່ຕ່າງໆ ເຊັ່ນ ຂ້າຍອາຍຸຮາວ ۶۰ ປີ ຜູ້ໜຶ່ງເປັນຄົນ ນາງປູກື່ອລອ ແຕ່ດັ່ງເຄີມກ່າວວ່າ ໄນແນ່ໃຈວ່າຕັ້ນຕະຮູບອູ້ທີ່ນາງປູ ແຕ່ເຄີມຫົວໝາກບ້ານດາໂຕ້ສະ ຮູ້ວ່າປູເດີນທາງໄປມາຮ່ວ່າງບ້ານດາໂຕ້ກັບ ນາງປູ ນາງຄົ້ງໄປນອນກ້າງທີ່ດາໂຕ້ເປັນອາທິຍ່າ ປັຈຈຸບັນຍັງມີມູັງຕີທີ່ດາໂຕ້ນາກ

ບາງຄນມາຈາກ ບ້ານກະລຸແປ/ອໍາເກອຫນອງຈິກ ພ່ອຄນປາກີສຄານທີ່ເຄຍເປັນພ່ອຄ້າອັນມື ເດີນທາງເຮື່ອມາຈານຄື່ງປັດຕານີ ປັຈຈຸບັນມີລູກທລານເປີດຮ້ານນາຍຄຣີ່ອງແກງໃນຕລາດຕັ້ງເມືອງປັດຕານີ ມີພື້ນ້ອງ ۳ ຄນ ໄດ້ແຕ່ງຈານ ກັບຄນນາງປູມື່ອປະມາມາລ ۴۰ ປີມາແລ້ວ ເມື່ອຮາວ ۳۰ ປີທີ່ແລ້ວ ເບາເປັນຄົນແຮກເຂັ້ມາອາສັຍທີ່ ນາງປູກື່ອລອ ບຣິເວລນ ຕົດກັນປ່າຍເລັນ ອາໄລກື່ອລອ ຮັບອື ຄລອງກື່ອລອ ຜົ່ງເປັນຄລອງເລື້ອກາ ທີ່ເຊື່ອມກັບຄລອງນາງປູ ປັຈຈຸບັນນີ້ບ້ານຮອບໆ ຕາມກັນມາປະມາມາລ ۱۰ ຄຣວເຮືອນແລະຍັງໄມ້ມີເອກສາຮສິທີ່ທີ່ລູກຕ້ອງ ແຫຼຸທີ່ມາປຸກບ້ານບຣິເວລນນີ້ເພຣະ ໄນມີທີ່ເດີນຂອງຕັ້ງເອງແລະໃນສັນຍັ້ນ ແລະສັດວິນ້າໃນອ່າວປັດຕານີກີ່ມີຄວາມອຸດົມສົມນູຽຮັບນັກກວ່າ ໄນເໜືອນບ້ານເກີດທີ່ຕ້ອງອອກທະເລາທາງອ່າວໄທຢໂດຍໃຊ້ຄລອງໜອງຈິກ ຈນຕົດໜີເລົ້າແກ່ຈົນນາງວັນໄມ້ມີຂ້າຈະກີນ

ທີ່ບ້ານນາງປູ ມີສອງພື້ນທີ່ຈົ່ງທຳໃຫ້ການທຳມາດຕະກັນຄື້ອງ ບ້ານນາງປູຕົດຄົນ ຄື້ອງ ນາງປູສູ່ເຫຼົ່າ ແລະ ນາງປູຕົດຄລອງ ຄື້ອງ ກື່ອລອ ຄນນາງປູກື່ອລອກວ່າ ۸۰% ທຳປະມາມາລ ۴۰ ຄນເລື້ອງປລາກະພທີ່ປະສົບ ພລສຳເວົ່ງແຕ່ປະມາມາລ ۲۰ ຄນທີ່ຫາດຖຸນ ຍັງຕົດໜີທີ່ກ່າວ່າຫາກປາ ເພຣະປະມາມາລ ۱۰ ປີທີ່ແລ້ວ ຜູ້ເລື້ອງປລາກະພທີ່ ຜູ້ເລື້ອງປລາກະພທີ່ ຜູ້ເລື້ອງປລາກະພທີ່ ພບປັນຫາປລາຕາຍກີ່ໄມ້ສາມາຮັດຈ່າຍໜີໄດ້ ຈນຄົງປັຈຈຸບັນ ປັຈຈຸບັນຜູ້ເລື້ອງປລາກະພທີ່ຫາດຖຸນໜັ້ນໄປທຳປະມາມ ອູ່ກ່າວ່າ ສ່ວນຜູ້ເລື້ອງປລາກະພທີ່ຍັງເລື້ອງຍູ້ມີອາຊີ່ພື້ນມາເສຣົມ ຖຸກວັນນີ້ ພ່ອຄ້າຄນກາລາງໄມ້ຍອມຫາຍອາຫາຮປາກັນຜູ້ເລື້ອງປລາດ້າໄມ້ຈ່າຍເຈັນທັນທີ່

ຄົນນາງປູ ເວລາອອກໄປທຳປະມາມາໃນອ່າວປັດຕານີ ນັກຈະໃຊ້ພື້ນທີ່ນຳຕົ້ນຕົດຫາຍື່ງ ໄປແກ່ຜ່ານໜູ້ບ້ານນູ້ດີ ບຣິເວລນ ຕອໂລະນູ້ເດັະ ສ່ວນໃນຄລອງຈະໄປແກ່ບະຫວີ່ ພື້ນທີ່ໃນຄລອງນາງປູນັ້ນ ນອກຈາກເລື້ອງປລາແລ້ວ ມີເພີ່ງ ໄນກີ່ຄົນທີ່ມີອາຊີ່ພ ມອແປ/ ຮັບອັບກຸ່ງ ປູ ປລາ ດ້ວຍການໃຊ້ ບອແປ/ ອືກາຮໃຊ້ໂພງພາງ ແຕ່ເລີກໄປແລ້ວເມື່ອຮາວ ۱۵ ປີກ່ອນ ເພຣະ ໄນມີກຸ່ງແລະໃນຄລອງເລື້ອງປລາກະພາມາກເກີນໄປຈົນທຳໃຫ້ນ້ຳໄທລດ ໄນແຮງ

ບ້ານນາງປູທີ່ຕົດຄົນ ສ່ວນໃຫຍ່ທຳມາດຕະກັນສ່າງທີ່ສະພານປາ ເປັນລູກຈ້າງຄັດປາ ທຳມາດຕະກັນ ແລະ ຄ້າຍເຫັນ ຂ້າຍປາກແໜ້ງທີ່ຈົ່ງເປັນອາຊີ່ພທີ່ຄົນໃນຮອບອ່າວຮູ້ຈັກກັນດີວ່າ ຂ້າວບ້ານນາງປູເປັນຜູ້ຮົມທຳປາກແໜ້ງກຸ່ມເຮັກາ ເມື່ອປະມາມາລ ۴۰ ປີກ່ອນ

ลูกหลานในปัจจุบัน ได้สืบทอดการทำปลาแห้งต่อไป แต่กระบวนการการทำแตกต่างกัน เพราะเมื่อร้า ๓๐ ปีมาแล้วมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อไปขายต่อที่อื่น คนทำปลาแห้งบางคนมีรอดยนต์ส่วนตัวและจ้างให้ชาวบ้านบางปูทำปลาแห้ง เจ้าของไปขายเองที่ตลาดต่างๆ ที่มีอยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ เช่น ตลาดนัดวันอาทิตย์สามแยกบ้านเนียงอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ตลาดนัดวันพุธหัสบดีหน้าที่ว่าการอำเภอยะหา และจะทำปลาแห้งแค่สองชนิดเท่านั้น คือ ปลาคนามและปลาหลังเจียว

แต่ปัจจุบันแม่ค้าปลาแห้งเดินทางไปขายเกือบทุกหมู่บ้านที่มีตลาดนัด ไม่ว่าตลาดนัดกลางวันหรือกลางคืน เพราะทุกวันนี้คนในสามจังหวัดชายแดนใต้นิยมเปิดตลาดตอนกลางคืน(*pasarmalam*) เลียนแบบตลาดในมาเลเซีย

พ่อค้าขายเลือกผ้ามือสองเป็นอาชีพที่เกิดขึ้นประมาณ ๓๐ ปีมาแล้ว สร้างรายได้ให้คนบางปูที่อยู่ติดถนนสร้างบ้านใหญ่ๆ โต มีรถใช้ กีพระอาชีพนี้ คนที่ริเริ่มขายเลือกผ้ามือสองเป็นคน บางปู/สุหร่า ชื่อ อา瓦 โดยเอาเลือกจากประเทศมาเลเซียในรูปแบบเป็นก้อนหนักประมาณ ๕๐ กิโลกรัม ราคาเฉลี่ยตัวละ ๓ - ๕ บาทเท่านั้น พ่อค้าขายเลือกอกรวบ ก้อนมีเลือกคุณภาพดี กีจายในราคา ๕๐ บาท ๑๐๐ บาท หรือ ๒๐๐ บาท ถ้าก้อนใหญ่เลือกไม่มีคุณภาพ จะขายในรูปแบบ ตาม กีอกงอยไว้ให้สูงๆ และลูกค้าเลือกเองในราคาย่อมๆ ๕- ๑๐ บาท

หลังจากที่เห็นอาววยมีกำไร คนอื่นก็เข้ามาทำด้วยนับเป็นสิบคน บางคนไปขายที่กรุงเทพฯ เช่นที่หน้ามหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นต้น ปัจจุบันไม่ใช่คนบางปูเพียงบ้านเดียวเท่านั้นที่ขายเลือกผ้ามือสอง วัยรุ่นส่วนหนึ่งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ก็เลือกประกอบอาชีพนี้

ชาวบ้านบางปูในปัจจุบัน แต่ก่อนอาจจะใช้อุปกรณ์จับปลาไม่กี่ชนิดก็หากินได้แล้ว แต่ปัจจุบันต้องเพิ่มเครื่องมือจับปลาและทำงานหนักขึ้น เช่น กลางวันออกอาบลอดอยกุ้ง กลางคืนแหงกุ้งหรือปลาดุก ซึ่งเป็นเรื่องปกติของคนรอบอ่าวเดี่ยวนี้ในสภาพที่ทรัพยากรในอ่าวน้อยลง

คนหนุ่มที่จับปลาในอ่าวทุกวันนี้ในเรือที่ออกหากินในอ่าวปัตตานีต้องมีอุปกรณ์จับสัตว์น้ำหลายอย่าง เช่น อาบลอดอยกุ้ง เบ็ดรวมปลาดุก เบ็ดรวมปลากระเบน และเบ็ดปลากระเบน โดยจะวางอาบลอดอยกุ้งก่อนเพื่อเอาปลาตัวเล็กๆ มาทำเป็นเหยื่อปลากระเบน เบ็ดรวมต้องวางตอนใกล้พระอาทิตย์จะตกพระอาทิตย์จะตกพระกระเบนขอบกินเหยื่อในเวลานี้ รายได้เฉลี่ยวันละ ๒๐๐-๓๐๐ บาท แต่ก็ต้องแลกกับการใช้เวลาในอ่าวอย่างยาวนาน

เมื่อประมาณ ๑๐ ปีก่อน แม้จะเคยออกไปจับปลาในทะเลด้านอ่าวไทยแต่ก็สู้ต้นทุนสูงไม่ไหว ถึงประมาณแสนกว่าบาท ทุกวันนี้ถ้าเข้าวงอาบลอดอย่างเดียวก็คงอดตาย เพราะข้าวของและน้ำมันแพงมาก คนจำนวนมากในอ่าวปัตตานีมีสภาพเช่นเดียวกันนี้ ออกทะเลไปแล้วไม่รู้ว่าวันนี้จะได้มาซื้อปลาเท่าไรหรือคุ้มค่าน้ำมันหรือไม่ ถ้าเป็นเช่นนี้แล้วต่อไปลูกหลานจะอยู่กันอย่างไร